Geldrop-Mierlo

Concept Kaders datagedreven werken

1. Inleiding

De samenleving digitaliseert in hoog tempo, en data speelt daarin een steeds grotere rol. Gemeenten beschikken over veel gegevens, van inwonersstatistieken tot verkeersstromen en energieverbruik. Door deze data effectief te benutten, kan de gemeente beter inspelen op maatschappelijke vraagstukken en efficiënter beleid ontwikkelen.

Datagedreven werken betekent dat beslissingen worden ondersteund door feitelijke inzichten en analyses, in plaats van alleen op intuïtie of ervaring. Dit draagt bij aan transparanter en objectiever bestuur en helpt bij het tijdig signaleren van trends en risico's.

Voor de gemeenteraad en het college is het belangrijk duidelijke kaders te stellen voor datagedreven werken, zodat deze een bijdrage kan leveren aan het behalen van het doel om een datagedreven organisatie te worden. Een zorgvuldige aanpak is nodig om privacy en gegevensbeveiliging te waarborgen, terwijl tegelijkertijd de kansen van digitalisering optimaal worden benut. Daarnaast vereist datagedreven werken een investering in technologie, vaardigheden en samenwerking binnen en buiten de organisatie.

De inzet van data binnen gemeenten staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van bredere landelijke en regionale ontwikkelingen. Vanuit de Rijksoverheid en samenwerkingsverbanden zoals de VNG worden richtlijnen opgesteld rondom digitalisering, datagedreven beleid en data-ethiek. Het is van belang dat de gemeente deze ontwikkelingen volgt en in haar eigen beleid integreert.

Dit document schetst de concept kaders voor een verantwoorde en effectieve inzet van data binnen de gemeente (hiernaar ook: de kaders). Hierin worden diverse kaders benoemd, zodat de gemeenteraad en het college een weloverwogen afweging kunnen maken over de inzet en toegevoegde waarde van data.

De kaders gelden voor de komende jaren en als in de toekomst aanpassing van (een deel van) de kaders noodzakelijk is, dan wordt hierop actie ondernomen.

CONCEPT

2. Ambities en opgaven inzake datagedreven werken

In de door de gemeenteraad op 24 februari 2025 vastgestelde visie Geldrop-Mierlo 2044 zijn de ambities en opgaven binnen de diverse aandachtsgebieden opgenomen, zo ook op het gebied van digitalisering. Daarin schetsen we een toekomst waar digitalisering en artificiële intelligentie steeds meer onderdeel worden van ons dagelijks leven. Daarbij onderkennen we ook de risico's van digitale ongelijkheid. Zo kan niet iedereen vanzelfsprekend meekomen. Om brede welvaart te realiseren, moeten we daarom inzetten op digitale inclusie én op het versterken van onze informatiepositie, onder andere binnen het veiligheidsnetwerk.

In de door de gemeenteraad op 30 juni 2025 vastgestelde strategie 2026-2029 vertalen we het toekomstbeeld van de visie 2044 naar concrete stappen. Zo hebben we in de strategie de opgave Datagedreven werken opgenomen. Daarmee willen we bouwen aan een robuuste monitoringsstructuur, versterken van onze ICT-basis, werken aan digitale weerbaarheid en willen we data toegankelijker maken voor medewerkers, raadsleden, en waar mogelijk ook inwoners en maatschappelijke partners.

Ook in het door de gemeenteraad op 22 april 2024 vastgestelde Geactualiseerde Doelstellingenakkoord 2022-2026 staat het volgende over het belang van datagedreven werken en het gebruik ervan. Daarin wordt digitalisering gezien als een kernactiviteit van onze organisatie. We investeren in moderne ICT, veilige en toegankelijke digitale dienstverlening en datagedreven beleid. Daarmee versterken we zowel onze informatiehuishouding als onze maatschappelijke opgaven, en maken we open data beschikbaar voor inwoners en bestuur. Datagedreven werken is daarmee een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van onze doelen.

3. Uitgangspunten datagedreven werken

3.1 Algemeen

Gemeente Geldrop-Mierlo heeft de ambitie uitgesproken om een datagedreven organisatie te willen worden, daarbij horen realistische en haalbare doelen. Het is belangrijk om een solide basis te leggen, zowel organisatorisch als technisch, voordat geavanceerdere toepassingen mogelijk zijn.

3.1 Definitie datagedreven werken

Datagedreven werken betekent dat beslissingen worden ondersteund door feitelijke inzichten en analyses, in plaats van alleen op intuïtie of ervaring. Dit draagt bij aan transparanter en objectiever bestuur en helpt bij het tijdig signaleren van trends en risico's.

3.2 Uitgangspunten ten aanzien van datagedreven werken

- **Basis leggen voor datagedreven werken**

Creëren van bewustwording binnen de organisatie over de waarde van data, het opstellen van een Kijk op data (visie), roadmap, implementatieplan en een investeringsplan. Daarnaast is het van belang om aan te haken op de wet- en regelgeving rondom privacy en informatiebeveiliging en waar nodig deze aan te vullen met een aparte paragraaf over data.

- **Rollen, vaardigheden en structuren voor datagebruik**

Benoemen van rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot het eigenaarschap van data, opleiden van medewerkers in datageletterdheid en het stimuleren van een datacultuur. Opzetten van een klein, multidisciplinair team voor de eerste dataprojecten, die voldoen aan de verplichtingen van de overheid o.a. aan de AVG en het beperken en beheersen van privacy risico's . Aansluiten bij bestaande processen - of indien benodigd het opzetten van nieuwe processen - zodat het datagedreven werken gefaciliteerd wordt.

- **Datakwaliteit en infrastructuur verbeteren**

In kaart brengen welke data beschikbaar is binnen de gemeente en tevens zorgen voor betrouwbare, goed gestructureerde en toegankelijke datasets. Datasets die optimaal geschikt zijn voor de uitvoering van taken en voor het ondersteunen van burgers, en de periodieke controles op deze datasets.

- **Eerste toepassingen en quick wins realiseren**

Starten met laagdrempelige pilots, zoals een eenvoudig dashboard voor monitoring. Gebruikmaken van bestaande open data en eenvoudige analyses voor beleidsverbetering. Waar mogelijk werken we samen met de andere Dommelvallei gemeenten om ervaringen en kennis te delen en verkennen we de samenwerking met de grote gemeenten om ons heen.

- **Stapsgewijs verder ontwikkelen**

Evalueren, de geleerde lessen toepassen en waar nodig de kaders herzien. Bouwen aan een flexibele data-infrastructuur voor bredere toepassingen. Geleidelijke uitbreiding naar meer datagedreven besluitvorming en voorspellende analyses.

Door met deze pragmatische stappen te starten, kan gemeente Geldrop-Mierlo gecontroleerd en verantwoord een begin maken met datagedreven werken en mettertijd toewerken naar een hoger niveau van datagedreven werken, zonder onrealistische verwachtingen.

4. Kaders voor datagedreven werken

4.1 Bestuurlijke- en strategische kaders

- Doelen en opgaven: datagedreven werken moet bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en opgaven;
- Datagedreven besluitvorming: data ondersteunt waar mogelijk beleidsvorming, maar blijft een middel, geen doel op zich;
- Maatschappelijke meerwaarde: het inzetten van data draagt bij aan een verbeterde publieke dienstverlening en creëert daarmee maatschappelijke meerwaarde.

4.2 Juridische- en ethische kaders

- Materiewetten: gegevens mogen alleen gebruikt worden als dat nodig is om onze taken als gemeente goed uit te voeren;
- AVG-compliance: gegevensverwerking moet voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG);
- Informatiebeveiliging: gegevensverwerking moet voldoen Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Cyberbeveiligingswet;
- Wet open overheid (Woo): verplichting tot actieve en passieve openbaarmaking van informatie;
- Agenda Digitale Grondrechten en Ethiek (VNG): bescherming van de grondrechten en het borgen van publieke waarden in de informatiesamenleving. Data en datagedreven oplossingen moeten voldoen aan de ethische normen en waarden van onze gemeente om een nabije betrouwbare en integere overheid te zijn;
- Algemene beginselen van behoorlijk bestuur (Awb): bij het nemen van besluiten, moet dat zorgvuldig, eerlijk en in verhouding zijn;
- Rechtmatigheid van dataverwerking: data is op rechtmatige manier verkregen en wordt voor een rechtmatig doel verwerkt.

4.3 Technische kaders

- Datakwaliteit en -beheer: de data moet volledig, actueel en consistent zijn als basis voor beleid en besluitvorming;
- Data infrastructuur: een robuuste en veilige data infrastructuur is essentieel;
- Tools en technologieën: gebruik van betrouwbare en toegankelijke BI-tools en analysetools.

4.4 Organisatorische kaders

- Kijk op data: de visie op data is leidend in de keuzes die worden gemaakt op basis van het ambitieniveau;
- Eigenaarschap en verantwoordelijkheden: afhankelijk van de rol in de data keten (data keten: proces van registratie tot en met werken met data);
- Kennis en vaardigheden: datagedreven werken vraagt om te investeren in de datavaardigheden van de medewerkers.

4.5 Datagedreven innovatie en samenwerking

- Gebruik van openbare data: stimuleren van openbare data initiatieven om innovatie te bevorderen en transparantie te vergroten;
- Samenwerking: samenwerking met andere overheden, kennisinstellingen en bedrijven om kennis en data te delen;
- Experimenteren en leren: het opzetten van pilots en experimenten met nieuwe datatoepassingen, met ruimte voor evaluatie en bijsturing.

4.6 Financiering en duurzaamheid

- Duurzame investeringen in data-infrastructuur: datagedreven werken vraagt om structurele investeringen in systemen, datakwaliteit en expertise;
- Kosten-batenanalyse: de gemeente weegt de kosten en maatschappelijke baten van data-initiatieven zorgvuldig af;
- Langetermijnvisie: datagedreven werken wordt verankerd in de meerjarige strategie van de gemeente, zodat initiatieven niet afhankelijk zijn van korte termijn budgetten.

4.7 Inclusiviteit

- Inclusiviteit en toegankelijkheid: data en datagedreven oplossingen mogen geen groepen uitsluiten of leiden tot digitale ongelijkheid.

4.8 Monitoring en evaluatie

- Indicatoren en KPI's: vaststellen van meetbare doelen en prestatie indicatoren om het effect van datagedreven beleid te meten;
- Continu verbeteren: evalueren van het datagedreven kader en processen, en deze aanpassen op basis van nieuwe inzichten en technologische ontwikkelingen;
- Het college evalueert jaarlijks hoe het realiseren van de ambitie van datagedreven werken zich ontwikkelt;
- De uitkomsten van de evaluatie worden gebruikt als input voor de verdere doorontwikkeling naar een datagedreven organisatie.

4.9 Raad in positie

- De raad wordt geïnformeerd via de reguliere P&C-producten en, indien noodzakelijk, met aanvullende updates op frequentere basis.

5. Toepassing Kaders in de praktijk

Na vaststelling in de raad gelden de kaders als richtinggevend kader voor het gemeentelijk handelen. De kaders zorgen voor samenhang, draagvlak, eenduidige governance binnen de organisatie(s) en is een belangrijke stap in het realiseren van onze doelen uit de strategie.
Daarnaast zal de toepassing in de praktijk vorm krijgen door keuzes te onderbouwen en te prioriteren met data en dashboards, en tevens meer inzicht en transparantie te bieden aan college, raad, organisatie en inwoners.